

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Staatssecretaris

Deadline: 18 januari
2022

Team E

10.2.e

Ontworpen door

10.2.e

T 070 10.2.e

M 06 10.2.e

10.2.e@minvws.nl

Datum document

11 januari 2022

Kenmerk

10.2.e

Bijlage(n)

2

nota

(ter voorbereiding van een overleg)

Betreft

Kennismakingsgesprek dossier Oorlogsgetroffenen en
Herinnering WOII

Vergaderdatum en tijd

20 januari 2022, 10.00 uur – 10.45

Vergaderplaats

Digitaal

Paraaf directeur

1 Aanleiding en doel overleg

Een eerste inhoudelijke kennismaking met het dossier Oorlogsgetroffenen en Herinnering WOII (OHW).

2 Deelnemers overleg

Naast u nemen vanuit de Directie Maatschappelijke Ondersteuning (DMO) deel aan het overleg:

10.2.e

3 Te bespreken punten

Bijgevoegd treft u de presentatie aan het dossier aan de hand van de volgende onderwerpen:

1. Een korte kenschets van het dossier OHW
2. De thema's en de prioriteiten komende tijd
 - a. Het verhaal blijven vertellen
 - b. Herinneren en herdenken
 - c. Zorg en ondersteuning
 - d. Rechtsherstel
 - e. Internationaal
3. Verdere kennismaking met het dossier en het veld.

Op basis van deze presentatie wordt in onderhavige nota een nadere toelichting op hoofdlijnen gegeven. Daarnaast wordt geschetst wat u de komende tijd kunt verwachten ten aanzien van deze onderwerpen.

Kenmerk
10.2.e

Graag zouden we naar aanleiding hiervan met u over de volgende vragen van gedachten wisselen:

- Wat roepen het dossier en de thema's bij u op?
- Welke accenten zou u willen leggen?
- We willen ons vooral richten op toekomstige generaties: hoe kijkt u daar tegen aan?
- Het dossier gaat ook over onderwerpen die formeel niet onder VWS vallen maar bij andere departementen horen (zoals onderwijs, erfgoed, de relatie met antisemitisme, het veteranenbeleid). Deze departementen varen uiteraard een eigen koers.
Hoe zou u uw coördinerende rol willen invullen?
- Daarnaast richten we ons sterk op samenwerking met de organisaties uit het veld vanuit het inhoudelijk beleidskader.
Hoe zou u deze samenwerking willen vormgeven?
- Bij het dossier gaat het vaak ook om emotie, verschillende verhalen en perspectieven – bij overlevenden zelf, maar ook bij nabestaanden, de kinderen van de overlevenden (tweede generatie) en de volgende generaties.
Hoe zou u daar mee om willen gaan?

Ter achtergrondinformatie is bijgevoegd de meest recente voortgangsrapportage aan de Tweede Kamer, waarin een terugblik wordt gegeven op de afgelopen Kabinetsperiode (d.d. 21 april 2021, bijlage 1).

4 Advies en toelichting

Ad 1. Korte kenschets van het dossier OHW

- De historische oorsprong van het dossier is de zorg voor de oorlogsgetroffenen en het pensioenen- en uitkeringsstelsel voor de eerste generatie, vanuit bijzondere solidariteit en ereschuld, tot de laatste oorlogsgetroffene. Dit is ook de reden waarom dit dossier bij VWS is ondergebracht.
- VWS is het coördinerend departement en werkt samen met andere departementen, waaronder het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Defensie.
- In de afgelopen kabinetsperiode stond centraal: het verhaal van de Tweede Wereldoorlog blijvend vertellen op een manier die ook de toekomstige generaties aanspreekt.
 - Het verhaal van de Tweede Wereldoorlog is een verhaal over onderdrukking, terreur, systematische schending van mensenrechten en uitsluiting en vervolging van hoofdzakelijk Joden, Sinti en Roma. Maar ook de oorlog in voormalig Nederlands-Indië mogen we niet vergeten.
 - Sindsdien leven wij in vrijheid en weten wij ons beschermd in een rechtsstaat.
 - Nog altijd hebben de gebeurtenissen van de Tweede Wereldoorlog en de ontwikkelingen na afloop hiervan een grote invloed op onze maatschappij.
 - Bewustwording van de gebeurtenissen van toen zijn noodzakelijk

om het belang van de democratie en rechtstaat van nu te kunnen onderstrepen.

- Het dossier kenmerkt zich dat het (nog steeds) veel emoties oproept bij de verschillende groepen die te maken hebben gehad met de Tweede Wereldoorlog. Ook bestaan binnen en tussen de groepen verschillende perspectieven. Daarnaast is er een toenemende belangstelling ontstaan voor het verhaal van de Tweede Wereldoorlog vooral op lokaal en regionaal niveau. Het verhaal raakt verweven met actuele ontwikkelingen in de samenleving (corona, antisemitisme, bestrijding racisme). Ten slotte komen er vaak onverwachte vragen naar boven over heel uiteenlopende onderwerpen die specifieke kennis en sensitiviteit vragen (bijvoorbeeld Kamervragen over Joods vastgoed, een burgerbrief over onderscheidingen oorlogsgetroffenen).
- Het dossier kent vijf thema's die hieronder kort worden besproken.

Kenmerk

10.2.e

Ad 2. De thema's en de prioriteiten de komende tijd

Ad 2a. Het verhaal blijven vertellen

- Dit thema heeft de volgende speerpunten:
 - Educatie en kennisverspreiding met name onder jongeren en groepen mensen die zich nog niet aangesproken voelen en het ondersteunen van docenten en anderen die zich bezighouden met educatie.
 - Het tot stand brengen van een solide, stevige infrastructuur voor wat betreft zowel de samenwerking in de sector als de herinneringscentra en oorlogsmusea.
 - Het digitaal ontsluiten, verbinden en toegankelijk maken van de vele archieven en collecties van de Tweede Wereldoorlog. Deze bronnen zijn onze onmisbare stille getuigen, zeker nu de nog levende getuigen ons langzaam ontvallen.
- Vanuit deze speerpunten is samen met de organisaties uit het Platform WOII¹ een traject in gang gezet om, waar dat nodig is, de samenhang tussen de educatie, museaal aanbod en digitalisering verder te bevorderen en te komen tot een toekomstbestendige infrastructuur van de sector. Met als belangrijkste 'producten':

Verhaal blijven vertellen	Planning 2022
Samenhang educatie, museaal aanbod en digitalisering bevorderen en nieuwe infrastructuur sector: - nieuwe Stichting 'Museaal, educatie en digitalisering', - een nieuw op te richten sectorberaad, - herziening subsidiekader OHW voor projecten en instellingen, - sturing VWS samen met andere departementen	Oprichting Stichting: - Eind Q1 concept statuten klaar. - Week 13 aanstelling kwartiermaker. - Daarna traject advies Financiën, Algemene Rekenkamer, Ministerraad en voorhang Tweede en Eerste Kamer. - Afgerond eind 2022. Nieuw sectorberaad: - Eind 2022 (ligt vooral bij de

¹ Aan het Platform WOII nemen deel: het Nationaal Comité 4 en 5 mei (NC), de Stichting Musea en Herinneringscentra '40-'45 (SMH), De Stichting Liberation Route Europe (SLRE), de Oorlogsgravenstichting (OGS), het NIOD, Instituut voor oorlogs-, holocaust en -genocidestudies. Het Netwerk Oorlogsbronnen (NOB) is ook betrokken.

Ontsluiting Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging	ector zelf) Herziening subsidiekader: - Q2 voorstel, daarna verdere uitwerking Claim voorjaar nota
--	--

Kenmerk

10.2.0

Ad 2b. Herinneren en herdenken

- Centraal staan hier de herdenkingen in Nederland over de Tweede Wereldoorlog. Er zijn drie nationale herdenkingen waarbij de staatssecretaris van VWS samen met de Minister-president altijd aanwezig is:
 - De Nationale Holocaustherdenking, eind januari (dit jaar op 30 januari);
 - De Nationale Dodenherdenking op 4 mei en de viering van 5 mei;
 - De Nationale Indiëherdenking op 15 augustus.
- Het Nationaal Comité 4 en 5 mei (NC) en de vijf herinneringscentra - Kamp Westerbork, Kamp Amersfoort, Kamp Vught, het Oranjehotel en het Indisch Herinneringscentrum - ontvangen een instellingssubsidie van VWS.
 - Aan het NC ligt een instellingsbesluit ten grondslag. De SG VWS en SG AZ zijn adviseur.
 - De herinneringscentra Westerbork, Amersfoort, Vught en het Oranjehotel ontvangen een subsidie voor behoud en beheer van de locatie (waar het verhaal van de Tweede Wereldoorlog aangeraakt en gevoeld kan worden).
- Belangrijkste prioriteit is in de komende periode de ontwikkelagenda van het NC - mede in relatie tot het traject onder punt 2a.

Ontwikkelagenda NC	Planning 2022
Kerntaken NC in relatie tot de nieuwe infrastructuur - Plan van aanpak dienstverlening en besluitvorming daarover - Meerjarenbegroting opstellen	Q 1 en 2: nadere uitwerking Q 3: bestuurlijk overleg met NC over richting Q 4: implementatie

Ad 2c. Zorg en ondersteuning

- Zoals eerder aangegeven zijn er diverse oorlogswetten en - regelingen op basis waarvan pensioenen en uitkeringen aan de eerste generatie worden gegeven. Deze wetten en regelingen worden uitgevoerd door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) in overleg met de Pensioen- en Uitkeringsraad (PUR, adviesorgaan).
 - Het aantal cliënten is natuurlijk in de loop der jaren afgenomen en zal dat nog verder doen. Per 1 januari 2021 ging het om 19.920 cliënten.
- Daarnaast wordt er hulp- en dienstverlening geboden aan de eerste generatie van oorlogsgetroffenen door het Joods Maatschappelijk Werk, Stichting Pelita (Indisch-Moluks) en het Nederlands Veteraneninstituut.

- Door de vorige staatssecretaris is besloten ook voor de tweede generatie oorlogsgetroffenen een toegankelijk en toereikend (immaterieel) hulpaanbod te realiseren. Dit leidt tot de volgende prioriteit in de komende periode:

Kenmerk

10.2.e

Toereikend en toegankelijk hulpaanbod tweede generatie oorlogsgetroffenen	Planning 2022
Convenant Tweede generatie met afspraken over kader, financiering en samenwerking Ondertekenaars: VWS, Joods Maatschappelijk Werk, Pelita en het Nederlands Veteranen Instituut	April/mei 2022

Ad 2d. Rechtsherstel

- Dit gaat voornamelijk over het rechtsherstel Indische gemeenschap.
- In het kader van het rechtsherstel Sinti en Roma loopt er een subsidieregeling voor deze groep.
 - Projecten en activiteiten die de maatschappelijke positie van de Sinti en Roma in Nederland direct of indirect verbeteren, kunnen in aanmerking komen voor een subsidie.
 - De regeling bestaat sinds 2015. Hiervoor was in totaal ruim € 4 miljoen beschikbaar. Per jaar gaat het om € 500.000 voor projecten en activiteiten. Voor aanvang van de subsidieronde in 2022 is inmiddels het resterende totaalbedrag minder dan € 500.000. Dat betekent dat de subsidieregeling afloopt en dat in 2022 mogelijk voor de laatste keer subsidie kan worden verstrekt. Wel moeten er dan genoeg aanvragen worden ingediend die aan de voorwaarden voldoen.
- Sinds 2015 (onder de toenmalige staatssecretaris Van Rijn) is er veel aandacht geweest voor het Indisch rechtsherstel.
 - Dit onderwerp vraagt om een uitvoerigere toelichting dan nu mogelijk.
 - Zowel bij de Tweede Kamer als bij organisaties uit het veld staat dit onderwerp in de belangstelling. Daarbij speelt dat er binnen de Indisch en Molukse gemeenschap verschillende perspectieven leven op dit rechtsherstel.
 - Centraal in het VWS-beleid staat de collectieve erkenning van de Indisch gemeenschap: wat deze gemeenschap voor Nederland heeft betekend en nog steeds doet. Er zijn drie programmalijnen (pleisterplaats Sophiahof, herdenken en herinneren en contextgebonden zorg) en een subsidieregeling Collectieve Erkenning Indisch Moluks Nederland (CEWIN).
 - De vorige staatssecretaris heeft ruim € 20 miljoen ter beschikking gesteld voor een extra gebaar (in het kader van 75 jaar einde Tweede Wereldoorlog). Dit heeft geleid tot een projectplan 'Collectieve erkenning – een extra impuls 2021 – 2024'. Dit plan kent een vier actielijnen: Kennis, Erfgoed, Zorg en Initiatieven. Voor de actielijn 'Kennis' is de commissie 'Versterking kennis geschiedenis voormalig Nederlands-Indië' op 25 oktober 2021 geïnstalleerd. Mevrouw Prof. dr. J. (Jet) Bussemaker is de voorzitter.

- Daarnaast is onder Van Rijn een Backpayregeling tot stand gebracht voor ambtenaren of militairen die tijdens de Japanse bezetting een dienstverband hadden met het Nederlands-Indisch Gouvernement. Deze regeling is inmiddels afgerond maar in dit kader is in december 2020 door de Tweede Kamer een motie aangenomen die de regering verzoekt na te gaan of een dergelijke financiële regeling voor de weduwen haalbaar en uitvoerbaar is en, zo ja, op welke wijze dit kan worden vormgegeven (Bijlage 2). Hiervoor is een onderzoek uitgevoerd wat op 1 oktober 2021 is aangeboden aan de Tweede Kamer (20454, nr. 172).
- Ten slotte verschijnt op 17 februari aanstaande het eindrapport 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië 1945 – 1950' – een omvangrijk onderzoek van o.a. het NIOD. De ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie hebben dit gefinancierd. Ook VWS heeft financieel bijgedragen.
- Bovenstaand leidt tot de volgende prioriteiten.

Kenmerk
10.2.e

Rechtsherstel Indische Gemeenschap	Planning 2022
1. Extra impuls collectieve erkenning Indische gemeenschap.	1. Eerste advies commissie 'Versterking kennis geschiedenis voormalig Nederlands-Indië' juli 2022, tweede advies eind 2022
2. Afhandeling motie Van Gerven over een Backpay-regeling weduwen van ambtenaren of militairen die tijdens de Japanse bezetting een dienstverband hadden met het Nederlands-Indisch Gouvernement.	2. Technische briefing Tweede Kamer staat voorsnog gepland op 26 januari 2022, daarna Kamerdebat. Inhoudelijke nota over deze motie wordt eind januari / begin februari 2022 aan de staatssecretaris voorgelegd.
3. Kabinetsreactie uitkomsten onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië 1945 – 1950 (samen met AZ, Defensie en Buitenlandse Zaken). N.B. Buitenlandse Zaken heeft het voortouw.	3. 17 februari 2022 presentatie uitkomsten van het onderzoek (digitaal), eind februari Kabinetsreactie naar Ministerraad. Er wordt ook een Kamerdebat verwacht.

Ad 2e. Internationaal

Vanuit VWS wordt deelgenomen aan een aantal internationale gremia op het gebied van de Tweede Wereldoorlog. Het gaat om deelname aan de International Steering Committee Sobibor, het internationale comité Arolsen Archives en de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA). Met name bij de IHRA speelt dat de onderwerpen vooral onder verantwoordelijkheid van andere departementen valt. Bijvoorbeeld: antiziganisme valt onder Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de bestrijding van antisemitisme en Holocaustverdraaiing onder andere Justitie en Veiligheid (JenV) en educatie in het reguliere onderwijs over de Holocaust/Porajmos is een verantwoordelijkheid van OCW. Dit vraagt om interdepartementale samenwerking. Daarnaast is de samenwerking met Buitenlandse Zaken van groot belang in verband met de diplomatieke betrekkingen en de ontwikkelingen in verschillende landen (zoals Polen en Hongarije).

Internationaal	Planning 2022
Opening Herinneringscentrum Sobibor. N.B. Wellicht wordt de Koning hiervoor uitgenodigd.	Verwachting is oktober 2022
IHRA-bijeenkomsten	2 x per jaar

Kenmerk
10.2.e

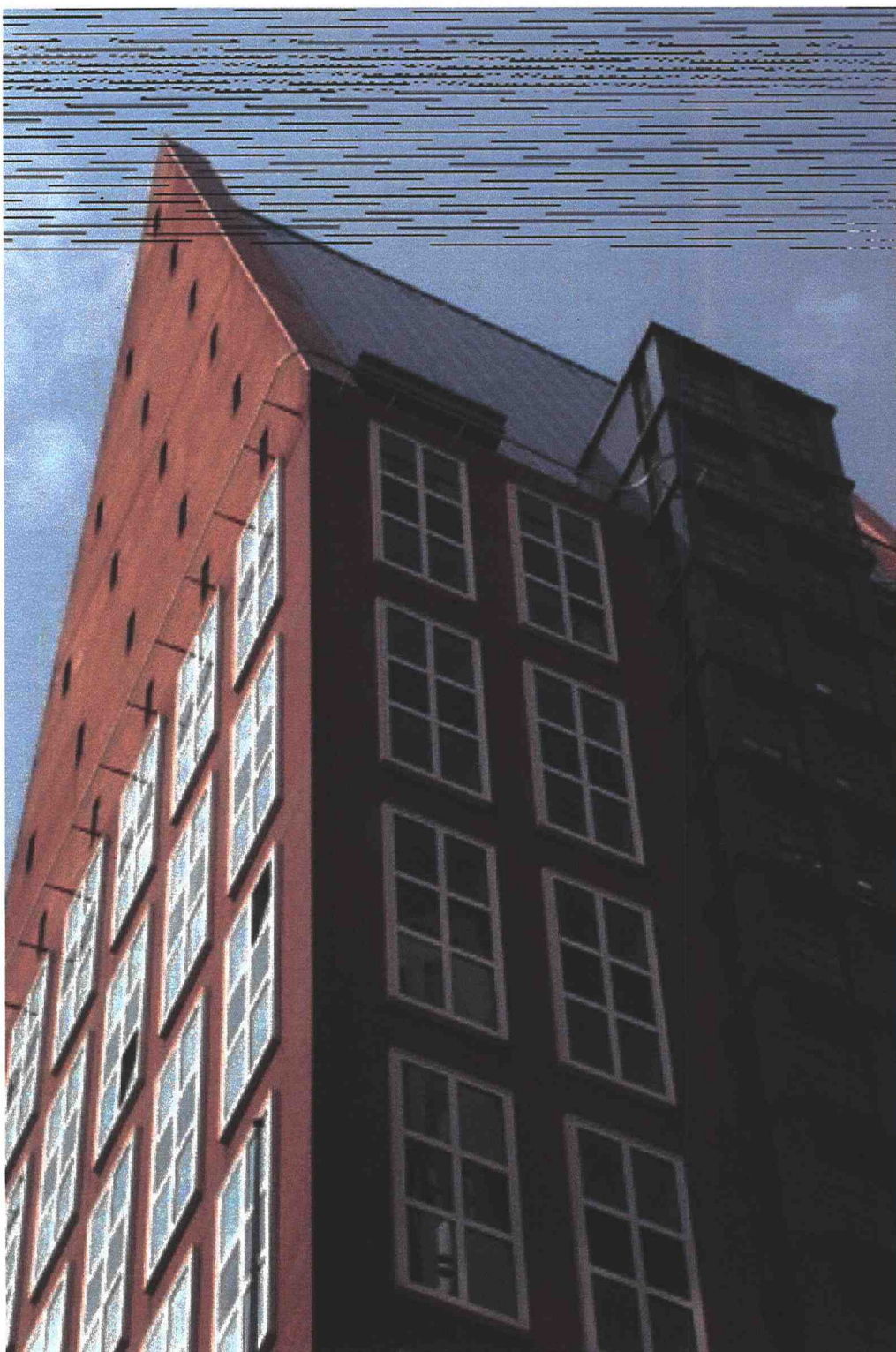
Ad 3 Verdere kennismaking met het dossier en het veld

Graag horen we van u op welke manier u verder ingewerkt wilt worden, zowel wat betreft het dossier als kennismaking met organisaties uit het veld.

Ten aanzien van de organisaties:

- Er is een aantal organisaties met wie we veel samenwerken en die een belangrijke rol spelen in het beleid:
 - De leden van het Platform WOII (zie voetnoot 1), in het bijzonder het NC, SMH, het NIOD en het NOB;
 - De door ons gefinancierde herinneringscentra;
 - De organisaties betrokken bij de zorg en ondersteuning;
 - Een aantal Indische organisaties, verenigd in de zogenaamde Ronde Tafel met wie we overleg hebben over het beleid van de collectieve erkenning.
- Daarnaast zijn er vele andere organisaties zoals het Centraal Orgaan Voormalig Verzet en Slachtoffers (COVVS), de adviescommissie SintI en Roma (die adviseert over de gelijknamige regeling), de Anne Frank Stichting, Arq kenniscentrum oorlog, vervolging en geweld, de 'Coalitie' (waaronder Theater na de Dam, Open Joodse Huizen en de Vrijheidscolleges).
- Ten slotte hebben we regulier overleg met het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg (vfonds) – een belangrijke particuliere financier voor de sector. Gezamenlijk hebben we vanwege de coronamaatregelen geld beschikbaar gesteld voor de oorlogsmusea en herinneringscentra die aangesloten zijn bij de SMH.

10.2.e
10.2.e

Oorlogsgetroffenen en Herinnering WOII

20 januari 2022

Vragen

- Wat roepen het dossier en de thema's bij u op?
- Welke accenten zou u willen leggen?
- We willen ons vooral richten op toekomstige generaties: hoe kijkt u daar tegen aan?
- Het dossier gaat ook over onderwerpen die formeel niet onder VWS vallen maar bij andere departementen horen (zoals onderwijs, erfgoed, de relatie met antisemitisme, het veteranenbeleid). Deze departementen varen uiteraard een eigen koers. Hoe zou u uw coördinerende rol willen invullen?

Vragen

- Daarnaast richten we ons sterk op samenwerking met de organisaties uit het veld vanuit het inhoudelijk beleidskader. Hoe zou u deze samenwerking willen vormgeven?
- Bij het dossier gaat het vaak ook om emotie, verschillende verhalen en perspectieven – bij overlevenden zelf, maar ook bij nabestaanden, de kinderen van de overlevenden (tweede generatie) en de volgende generaties. Hoe zou u daar mee om willen gaan?
- Hoe wilt u verder kennismaken met het dossier en het veld?

Korte kenschets van OWH (1. in nota)

- Historische oorsprong: zorg voor de oorlogsgetroffenen en het pensioenen- en uitkeringsstelsel voor de eerste generatie oorlogsgetroffenen. Eigen begrotingsartikel (artikel 7).
- VWS is coördinerend departement. Ongeveer eens per jaar een voortgangsrapportage naar de Tweede Kamer.
- Centraal staat: het verhaal van de Tweede Wereldoorlog blijven vertellen op een manier die ook toekomstige generaties aanspreekt.
- Kenmerkend:
 - veel emoties bij verschillende groepen en verschillende perspectieven, toenemende belangstelling en raakvlakken met actuele ontwikkelingen.

Vijf thema's (2 in nota)

- Het verhaal blijven vertellen
- Herinneren en herdenken
- Zorg en ondersteuning
- Rechtsherstel
- Internationaal

Hieronder worden deze thema's verder toegelicht.

Het verhaal blijven vertellen (2a. in nota)

Speerpunten:

- Educatie / kennis verspreiden, digitalisering
- Betere samenwerking in de sector: slagkracht en innovatie

Prioriteit:

- Tussen educatie, museaal aanbod en digitalisering meer samenhang nodig (meer slagkracht en innovatie) en daarnaast betere samenwerking. Daarom een traject gestart:
 - nieuwe stichting
 - een nieuw op te richten sectorberaad
 - herziening subsidiekader VWS.

Naar verwachting is dit alles eind 2022 gerealiseerd.

Herinneren en herdenken (2b. in nota)

- Drie nationale herdenkingen: de Nationale Holocaustherdenking eind januari (dit jaar op 30 januari), de Nationale Dodenherdenking op 4 mei en de viering van de vrijheid op 5 mei en de Nationale Indiëherdenking op 15 augustus.
- Kernpartners: het Nationaal Comité 4 en 5 mei (NC) en de herinneringscentra Westerbork, Amersfoort, Vught en het Oranjehotel.

Prioriteit:

- De ontwikkelagenda NC:
 - kerntaken in relatie tot de nieuwe infrastructuur
 - dienstverlening
 - meerjarenbegroting.Eerst kwartalen 2022 nadere uitwerking.

Zorg en ondersteuning (2c. in nota)

- Diverse oorlogswetten en – regelingen op basis waarvan pensioenen en uitkeringen aan de eerste generatie worden gegeven. Uitvoering via de Sociale Verzekeringsbank.
- Het Joods Maatschappelijk Werk (JMW), Stichting Pelita (Indisch en Moluks) en het Nederlands Veteraneninstituut (NLVI) bieden hulp- en dienstverlening aan de eerste generatie.

Prioriteit:

- Besluit vorige staatssecretaris: ook voor de tweede generatie een toegankelijk en toereikend (immaterieel) hulpaanbod realiseren.
 - Hiervoor gaan we met JMW, Pelita en NLVI een convenant afsluiten met afspraken over het inhoudelijk kader, de financiering en samenwerking (naar verwachting in april/mei 2022).

Rechtsherstel (2d. in nota)

- Voor de Sinti en Roma is er een subsidieregeling (gestart in 2015). Deze subsidieregeling loopt af.
- Voor de Joodse gemeenschap is eerder rechtsherstel geweest (2000), maar hier komen soms nog Kamervragen over (Joods vastgoed). Teruggave roofkunst loopt via OCW.
- Indisch rechtsherstel: nu vooral via de collectieve erkenning: wat heeft de Indisch en Molukse gemeenschap betekend voor Nederland.
 - drie programmaliijnen collectieve erkenning en een subsidieregeling
 - In 2020 is er ruim € 20 miljoen ter beschikking gekomen voor een extra gebaar, uitgewerkt in een projectplan.
 - Motie Van Gerven over een mogelijke backpay-regeling voor weduwen.

Vervolg Rechtsherstel (2d. in nota)

Prioriteiten:

- Uitvoering projectplan extra middelen:
 - waaronder adviezen commissie 'Versterking kennis geschiedenis voormalig Nederlands-Indië (juli 2022 en eind 2022).
- Afhandeling motie Van Gerven:
 - Technische briefing Tweede Kamer 26 januari aanstaande, daarna Kamerdebat
 - Inhoudelijke nota over deze motie wordt eind januari / begin februari aan u voorgelegd.

Daarnaast:

- Kabinetsreactie uitkomsten onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië 1945 – 1950. Buitenlandse Zaken heeft het voortouw. Planning: eind februari naar Ministerraad.

Internationaal (2e. in nota)

- Deelname VWS aan een aantal internationale gremia:
 - Steering Committee Sobibor
 - het internationale comité Arolsen Archives
 - de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA).
- IHRA vraagt om interdepartementale samenwerking, ook in diplomatieke zin.

Prioriteiten:

- Opening Herinneringscentrum Sobibor, naar verwachting oktober 2022.
- IHRA-bijeenkomsten.

Verdere kennismaking (3. in nota)

- Een aantal organisaties werkt samen in het Platform WOII (opgericht in 2016) – dit Platform gaat over in het nieuwe sectorberaad (zie onder 'Het verhaal blijven vertellen'):
 - het NC: voor herdenken en herinneren 4 en 5 mei.
Instellingsbesluit VWS. SG VWS en AZ adviseur
 - Stichting Musea en Herinneringscentra '40 – '45 (SMH).
Hierbij zijn 15 oorlogsmusea en herinneringscentra aangesloten. VWS financiert de ondersteuning van de SMH – tot de nieuwe stichting is opgericht. Daarnaast financiert VWS de herinneringscentra (instellingssubsidie) voor behoud en beheer van de plekken.
 - Stichting Liberation Route Europe. Richt zich op de bevrijdingsroute in Europa (informatie, wandelen en fietsen).
Geen financiële relatie met VWS.

Verdere kennismaking (3. in nota)

- Vervolg organisaties aangesloten bij Platform WOII:
 - De Oorlogsgravenstichting: beheert de oorlogsgraven in Nederland en Indonesië. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties financiert deze stichting.
 - Het NIOD, Instituut voor oorlogs-, holocaust en – genocidestudies. Dit is een kenniscentrum. VWS financiert onderzoek van en onderwijs over Holocaust- en genocidestudies.
 - Het Netwerk Oorlogsbronnen is betrokken bij het Platform. Dit netwerk richt zich op het ontsluiten en (digitaal) toegankelijk maken van allerlei bronnen. VWS financiert deze organisatie – tot de nieuwe stichting wordt opgericht.
- Daarnaast zijn nog vele andere organisaties (zie de nota).